

NOTAT – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM ANLEGGSMIDLER – ELLER OMLØPSMIDLER

Fastsatt av GKRS' styre i møte 12.06.2008

1. Innledning og avgrensning

Dette notatet drøfter klassifisering av finansielle instrumenter, som anleggs- eller omløpsmidler, i kommunenes balanseregnskap i henhold til forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner § 8 (regnskapsforskriften). Notatet utdyper og presiserer de regnskapsmessige løsningene som følger av KRS nr. 1 "Klassifisering av anleggsmidler, omløpsmidler, langsiktig og kortsiktig gjeld".

Med kommune menes i dette notatet både kommune og fylkeskommune.

2. Regelverk

2.1 Anleggsmidler (finansielle instrumenter)

Anleggsmidler er i regnskapsforskriften § 8 definert som eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen. Etter KRS nr. 1 kan aksjer, andeler, obligasjoner og utlån med løpetid utover ett år klassifiseres som finansielle anleggsmidler.

Videre sier standarden at kjøp av obligasjoner som kommunen (kommunestyret) på forhånd har bestemt skal beholdes til forfall, klassifiseres som finansielle anleggsmidler.

2.2 Omløpsmidler (finansielle instrumenter)

Andre eiendeler enn anleggsmidler er omløpsmidler, jf. regnskapsforskriften § 8.

KRS nr. 1 presiserer at finansielt motiverte plasseringer i verdipapirer (aksjer, obligasjoner, fond mv.) alltid vil være omløpsmidler, uavhengig av hvilken tidshorisont kommunen har for denne plasseringen.

Finansielle instrumenter som er klassifisert som omløpsmiddel, inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg, omsettes på børs eller regulert marked og har god eierspredning og likviditet, klassifiseres som markedsbaserte finansielle omløpsmidler.

3. Klassifisering av finansielle instrumenter som omløps- eller anleggsmidler

3.1 Finansielle anleggsmidler

Regnskapsforskriften definerer anleggsmidler som eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen. Andre eiendeler er omløpsmidler. Det er ofte enklere å definere hva som er finansielle anleggsmidler enn finansielle omløpsmidler. Notatet drøfter derfor først kriterier for klassifisering av finansielle instrumenter som anleggsmidler.

Anskaffelse av finansielle anleggsmidler er en investeringsutgift som skal regnskapsføres i investeringsregnskapet. Unntatt er sosialutlån og utlån fra kommunale næringsfond, som skal regnskapsføres i driftsregnskapet.

Det gjelder ingen vesentlighetsgrense for klassifisering av finansielle anleggsmidler, jf. KRS nr. 1. Vesentlighetsgrensen på kr. 100.000 gjelder kun varige driftsmidler.

Utlån til privatpersoner og bedrifter

Dette kan være utlån som er finansiert med egne midler eller lån, jf. kommuneloven § 50 nr 6. hvor kommuner kan ta opp lån til videre utlån. Samme gjelder lån til forskuttering når det er gjort avtale om full refusjon. Vilåret for å finansiere denne type utlån med lån er at mottaker ikke driver næringsvirksomhet, og at midlene skal knyttes til investeringer.

Det er kun reelle utlån som kan klassifiseres under finansielle anleggsmidler. Reelle utlån kjennetegnes ved at:

- Det er inngått rente- og avdragsplan. Det kan være inngått avdragsfrie perioder, men avdragsfrie perioder må ikke være "evigvarende".
- Situasjonene der kommunene vil kreve inn avdrag må være realistiske.
- Det er åpenbart at partenes intensjon er at lånet betjenes i samsvar med rente- og avdragsplanen.

Det vises til notatet "Rente- og avdragsfrie utlån i kommunenes balanser" for avgrensning mellom utlån og tilskudd.

Kommuneloven har ingen regler om kommuners adgang til å låne ut midler kommunen selv disponerer. Begrensninger kan imidlertid følge av lov om offentlig støtte (lov av 27.11.92 nr. 117). Kommuneloven § 50 setter kun begrensninger der kommunen må ta opp lån, enten til kommunens egne formål eller til videreutlån.

Aksjer og andeler i bedrifter som kommunen har en spesiell interesse av å engasjere seg i eller som er næringspolitisk eller samfunnsmessig motivert

Ifølge regnskapsforskriftens § 8.1. Jedd, som generelt omhandler grensen mellom omløpsmidler og anleggsmidler, er det hensikten med investeringen som er avgjørende for om en investering skal klassifiseres som kortsiktig eller langsiktig. Investeringer i aksjer, andeler, obligasjoner og andre verdipapirer og finansielle instrumenter skal klassifiseres etter de samme kriteriene som andre eiendeler. Derfor skal det i utgangspunktet ikke stilles andre eller "strengere" krav til klassifisering av aksjer som anleggsmiddel enn det som gjelder for andre eiendeler. I KRS nr. 1 og konklusjonen under er det likevel stilt strengere krav til slike eiendeler i kommunen.

Normalt vil kommunen har et langsiktig perspektiv for sitt eierskap i selskaper . Disse investeringene er gjort ut fra ikke-finansielle motiver, og ikke anskaffet med tanke på videresalg. Aksjer og andeler i disse selskapene klassifiseres derfor som anleggsmidler.

For børsnoterte aksjer og andre markedsbaserte verdipapirer, er utgangspunktet klassifisering som omløpsmidler. De kan bare bli klassifisert som anleggsmiddel hvis det foreligger særlige forhold som tilsier at de er ervervet for "varig eie eller bruk". Iht. KRS nr. 1 kan markedsbaserte verdipapirer kun klassifiseres som anleggsmidler dersom investeringen er foretatt ut fra næringspolitiske eller samfunnsmessige hensyn. Investeringer i andre aksjer må bedømmes konkret. Hvis en aksjepost er av strategisk eller annen "ikke finansiell" karakter (investering i en ideell organisasjon eller lignende), er den et anleggsmiddel. Motivene for slike investeringer kan variere, men så lenge intensjonen er langsiktig eie og av ikke-finansiell karakter, skal investeringene klassifiseres som anleggsmiddel. Dette er motiver som har sitt opphav i kommunens ønske om å påvirke beslutninger i selskapet det er

investert i. For en kommunes vedkommende vil slike investeringer normalt være næringspolitisk eller samfunnsmessig motivert.

Obligasjoner som holdes til forfall

Investering i obligasjoner vil normalt være finansielt motiverte. Bestemmelsen om klassifisering av obligasjoner som holdes til forfall som finansielle anleggsmidler, er et unntak fra hovedregelen om at alle finansielt motiverte investeringer skal klassifiseres som omløpsmidler.

Kjøp av obligasjoner som holdes til forfall vil være en investeringsutgift som regnskapsføres i investeringsregnskapet.

I henhold til KRS nr. 2 skal obligasjoner som holdes til forfall regnskapsføres i balansen til pålydende i norske kroner. Over- og underkurs regnskapsføres som kortsiktig fordring/gjeld, og resultatføres som finansposter i driften med like store årlige beløp over løpetiden. Løsningen er en praktisk tilnærming til anordningsprinsippet.

For obligasjoner som holdes til forfall legges følgende bestemmelser til grunn:

Med investeringer som holdes til forfall menes finansielle eiendeler, annet enn derivater, strukturerte produkter og utlån, med faste eller bestembare innbetalinger og avtalt forfallsdato, som kommunen har intensjon om og evne til å holde til forfall.

Kriteriene for å klassifisere denne type finansielle investeringer under finansielle anleggsmidler er dermed:

- Verdipapiret har en rentemekanisme
- Det er avtalt forfallstidspunkt
- Det er avtalt forfallsbeløp
- Verdipapiret inneholder ikke et derivat
- Kommunen har intensjon og evne til å holde verdipapiret til forfall

Unntaket for obligasjoner til forfall er basert på at kommunen har liten eller ingen risiko knyttet til å få igjen hovedstolen. For å klassifisere finansielle instrumenter som obligasjoner til forfall bør det derfor settes krav til hovedstolsikring, gjennom krav til "investment grade"-rating (Kredittrating bedre eller lik BBB, dvs. lav risiko. Dette er krav til rating som de fleste livselskaper også må forholde seg til ved investeringer, herunder krav til likviditet i markedet).

3.2 Finansielle omløpsmidler

Finansielle instrumenter som ikke tilfredsstill kriteriene for klassifisering som finansielle anleggsmidler, klassifiseres som finansielle omløpsmidler.

På kjøpstidspunktet skal finansielle omløpsmidler regnskapsføres kun i balansen som en omplussing av omløpsmidler. Tap/gevinst som følge av endret verdivurdering, gjennom anvendelse av laveste verdis prinsipp eller vurdering til virkelig verdi, og salg/innløsning regnskapsføres som finansposter i driftsregnskapet.

Verdipapirer/obligasjoner som inneholder et derivatelement(er), skal klassifiseres som finansielle omløpsmidler.

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler skal iht. regnskapsforskriften § 8 vurderes til virkelig verdi i balanseregnskapet. Denne bestemmelsen må anses som et unntak fra

hovedregelen om vurdering til laveste verdis prinsipp. Markedsbaserte finansielle omløpsmidler er derfor å anse som en avgrenset del av omløpsmidlene.

Finansielle instrumenter og varederivater (omsettelige verdipapirer, verdipapirfondsandeler, pengemarkedsinstrumenter, finansielle terminkontrakter, fremtidige renteavtaler (FRA), rente- og valutabytteavtaler samt bytteavtaler knyttet til aksjer og aksjeindekser og opsjoner på kjøp eller salg av de nevnte instrumentene med kontant oppgjør) skal vurderes til virkelig verdi dersom de

1. er klassifisert som omløpsmiddel
2. inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg,
3. omsettes på børs, autorisert markedsplass eller tilsvarende regulert marked i utlandet, og
4. har god eierspredning og likviditet

Et av vilkårene for klassifisering som markedsbaserte finansielle omløpsmidler er at det finansielle instrumentet inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg. Handelsporteføljen består av instrumenter som kjøpes eller selges løpende. Det forutsettes således en løpende vurdering av hvorvidt kommunen vil selge sine finansielle instrumenter eller ikke, men det er ikke krav om at kommunen faktisk handler med de enkelte instrumentene i handelsporteføljen. Dersom kommunen ikke løpende vurderer videresalg av et finansielt instrument, er det stor sannsynlighet for at kommunen ikke vil realisere urealiserte gevinster, og det finansielle instrumentet anses ikke å inngå i en handelsportefølje.

Verdipapirfondsandeler omsettes ikke direkte på børs eller regulert marked. Andelene gir derimot eierretter i porteføljer som oftest oppfyller vilkårene. Dersom aktiviteten i verdipapirfondet tilfredsstiller kravene til markedsverdivurdering, kan markedsverdivurdering anvendes. Det vil da ikke være noen usikkerhet knyttet til verdien av andelene. Forutsetningen er likevel at kommunene har en bevisst strategi knyttet til investeringer i verdipapirfondsandeler og løpende vurderer salg/innløsning.

3.3 Omklassifisering av finansielle instrumenter

KRS nr. 1 åpner for omklassifisering mellom omløpsmidler og anleggsmidler eller omvendt. Omklassifisering skal kun gjennomføres i unntakstilfeller. Av hensyn til formuesbevaringsprinsippet, vil omklassifisering av anleggsmidler til omløpsmidler bare være aktuelt for obligasjoner som holdes til forfall. Jf. også regnskapsforskriften § 3, tredje ledd nr. 2, som sier at inntekter fra salg av anleggsmidler skal regnskapsføres i investeringsregnskapet.

Omklassifisering av obligasjoner som holdes til forfall fra anleggsmidler til omløpsmidler, kan i unntakstilfeller vurderes dersom det skjer en vesentlig endring i kommunens intensjon eller evne til å holde investeringen til forfall, eller hovedstolsrisikoen blir vesentlig større.

4. Oppsummering

Kommuner kan investere i finansielle instrumenter både av rent finansielle grunner og av strategiske, ikke-finansielle, grunner.

Investeringer av strategisk, ikke-finansiell karakter, vil for kommuner som regel være næringspolitisk eller samfunnsmessig motivert. Hovedregelen er at disse investeringene klassifiseres som anleggsmidler. Dersom investeringene er skjedd i markedsbaserte

NOTAT – Klassifisering av finansielle instrumenter som omløps- eller anleggsmidler

verdipapirer, kan de bare klassifiseres som anleggsmidler dersom investeringen er næringspolitisk eller samfunnsmessig motivert.

Finansielt motiverte investeringer, er finansielle instrumenter kommunen har investert i med mål å oppnå finansiell avkastning. Slike finansielle investeringer skal alltid klassifiseres som omløpsmidler, med unntak av obligasjoner og verdipapirer som har en kjent kontantstrøm og som holdes til forfall. Finansielle omløpsmidler vurderes etter laveste verdis prinsipp, eller til virkelig verdi, dersom kriteriene for klassifisering som markedsbaserte finansielle omløpsmidler er tilfredsstillt.

Omklassifisering av finansielle anleggsmidler til omløpsmidler skal kun skje i unntakstilfeller, og vil kun være aktuelt for obligasjoner som holdes til forfall.

Konklusjonene er oppsummert i skjematisk form i vedlegg.

NOTATET ER OPPHEVET

VEDLEGG

Skjematisk oversikt over konklusjonene i notatet

